

Karnaval van 1862

KAVALCADE INGERIGT DOOR DEN KRING DER ZONDER NAEM NIET ZONDER HERT

GEEN WERK

I.

Geen werk, geen werk ! hoe bitter lyden
Door deze ramp, de werkers niet !
Wat kan hun lot, nu nog verblyden
't Is alom smarte, dat men ziet.
Hier is 't een vrouw, daer zyn het kind'ren,
Wien't ongeluk stort in den nood
Wat kan hun leed nu nog vermind'ren
Er is geen werk, er is geen brood.

II.

Geen werk, geen werk ! wie kan dat hooren
Van 't vlaemsch volk, dat 't werk zoo mint
Die kreet moet ieder hart doorbooren
Geen werk,... geen brood voor vrouw en kind !
Ziet rond er is zooveel te helpen
't Gevaer eischt spoed, hoog klimt de nood
Wilt alle pyn en honger stelpen
Er is geen werk, er is geen brood.

III.

De werkman treurt; zyn kloeke leden,
Verzwakken ieder oogenblik,
En dan zyn vrouw, verhoort haar beden
En 't arme kind, dat krimpt van schrik.
O ryken, laet niet vruchtloos schreyen
Bedeel uw geld, in al dien nood
Wie d'arme geeft, zal God verblyen
Er is geen werk, o geef gy brood.

Karel Callebaut

Gent, february 1862

GENT IN 1862

MEER DAN 5000 WERKLOZE KATOENARBEIDERS

De Gentse bevolking heeft in de negentiende eeuw enkele buitengewone slechte jaren gekend : het hongerjaar 1847, het cholerajaar 1849, het cholerajaar 1866. Ook 1862 moet bij de uiterst slechte jaren worden gerekend.

Door het gebrek aan katoen als gevolg van de Secessieoorlog waren einde 1861 reeds een aantal katoenarbeiders werkloos. De eerste statistieken waarover we beschikken werden opgesteld op 17 februari 1862.

Volledig werklozen	2050	18,3 %
Werken van 5 tot 9 u per dag	3661	32,8 %
Werken van 9 1/2 tot 11/2 u	1986	17,8 %
Werken 12 u of meer	3460	31,0 %
<hr/>		
Totaal	11157	99,9 %

De voornaamste fabrieken, die nog normaal werken zijn : Lousbergs (1600 werklieden), de Hemptinne (500 werkl.) en Hooreman-Cambier (600 werkl.). Bij Parmentier-Van Hoegaerden (Grasfabriek) wordt 10 1/2 uur daags gewerkt. (810 werkl.) De helft van de katoenarbeiders wordt dus reeds ernstig door de crisis getroffen. We beschikken echter over geen gegevens betreffende het aantal werkloze mannen, vrouwen, kinderen, het aantal werkloze gezinshoofden, het aantal gezinnen door werkloosheid getroffen.

5 Januari : Le Journal de Gand verzet zich tegen de claqueurs, die in de schouwburg tot zending hebben toe te juichen. De Beurzencourant is ook de mening toegedaan, dat de plakkers, de claqueurs, de romains, de chevaliers du lustre zo genoemd omdat ze plaats namen op het paradijs (te Gent : kiekenkot) dicht bij de luster gasten zijn, die men krachtdadig het zwijgen moet opleggen. De Beurzencourant denkt echter dat in de Gentse schouwburg de claque niet georganiseerd is. De gasfabriek heeft aan de armen duizend hectoliter kolen uitgedeeld.

9 Januari : Bij Pieters-Van den Bossche, Savaanstraat, werd een kleed in Brusselse kant gemaakt voor een buitenlandse prinses. (G.v.G.) De Beurzencourant weet mede te delen, dat honderden behoeftige meisjes maanden lang gewerkt hebben en een loon hebben verdiend met het maken van dit vorstelijk kleed.

15 Januari : Ter gelegenheid van de doopdag van de nieuwe leden van de gilde der vrije schippersmaats was er een feest op het Ketelplein.

Langs de oever stonden een reeks kuipen en emmers gevuld met water opgesteld. De dopelingen zaten op een stoel en werden met water begoten onder het uitspreken van de doopformule "Gij zijt goed en bekwaam. En (... bijnaam) is uw naam". Na de plechtigheid trok de gilde met muziek en vlag voorop naar een herberg.

19 Januari : Enkele huishuurprijzen aan de hand van verkopingen.
Langemunt 49 : winkel en achterhuis : 870 fr. per jaar
Sint-Pietersnieuwstraat 24 : verhuurd aan prof. dr. Burggraeve aan 850 fr. per jaar
Sint-Pietersnieuwstraat 26 : huis met remise en stallingen, opp. 733 m², bewoond door Ed. Kervys d'Oudt-Mooregem : 750 fr. per jaar
Kouterdreef : herberg Nieuwe Diligentie, 800 fr. per jaar
Veldstraat 28, laarzenmaker, 1300 fr. per jaar
Société Linière Gantoise : coupon 21 zal voor het dienstjaar 1861 uitbetaald worden aan 50 fr.

22 Januari : De prijs van het katoen is sterk gestegen. Vorig jaar werd het ruw katoen verkocht tegen 0,75 fr. per kg. Nu bedraagt de prijs 1,56 fr. per kg.

Le Nouvelliste wijst er op, dat te Gent nog veel voorwerpen per el en per pond worden verkocht in plaats van per m. en per kg. Nog zonderling is het in de vismijn : voor de verkoop van zeevis bedraagt een pond 25 centimes, voor de verkoop van riviervis tien centimes.

Er werd een petitie gezonden aan de hertog en de hertogin van Brabant ten gunste van de begijnhoven van Gent en voorzien van 2000 handtekeningen.

De duurte van de levensmiddelen, de vermindering van het aantal werkuren in talrijke fabrieken en de omzichtigheid van de welstellende stand hebben een grote vermindering van de verkoop voor gevolg.

23 Januari : Graaf H. Goethals en graaf L. Goethals, beiden erfgenamen van de beroemde Hendrik Goethals, geboren te Gent in 1217 en bekend onder de naam van doctor Solemnis, hebben aan het schepencollege een protest gezonden, waarin ze uitdrukkelijk de schending van het door Hendrik Goethals opgericht godshuis Sint-Jacobs afkeuren en hun rechten van eigendom doen gelden.

31 Januari : De celgevangenis op de Nieuwe Wandeling wordt in gebruik genomen.

De graaf Oct. d'Alcantara en de senators De Block en Maertens-Peckmans zijn benoemd tot commandeur der orde van Sint-Gregorius de Grote. Men weet, dat de heer De Block het initiatief heeft genomen voor het werk van de Sint-Pieterspenning in Vlaanderen en dat de heer

graaf d'Alcantara dit genootschap sedert twee jaar voorzit. Wat de heer Maerten-Peckmans betreft, een ieder weet met welke belangeloosheid hij zijn steun heeft verleend aan de verwezenlijking van de pauselijke lening van 1860, waarvoor het bisdom Gent alleen voor meer dan 1 200 000 fr. heeft ingeschreven. (Beurzencourant) Volgens een mededeling in de Journal de Gand van 28 november heeft de Sint-Pieterspenning vorig jaar in het bisdom Gent 208 820 fr. opgebracht.

1 Februari : Op 13 januari hadden de katoenarbeiders een vergadering gehouden in het lokaal De Eendracht in de Sint-Pietersvrouwstraat. Enkele dagen later vroeg een delegatie geleid door de voorzitters van de spinners en de wevers de aandacht van de burgemeester voor de benarde toestand van de textielarbeiders. Op 29 januari werd opnieuw een delegatie van de arbeiders ontvangen door het college. De Beurzencourant schenkt veel aandacht aan het probleem en publiceert de rede, die Bilen uitsprak op de vergadering. (18.1.1862) We vermoeden, dat de rede werd opgesteld door Emiel Moyson. Trouwens op 9 februari wordt opnieuw een vergadering, nu voorgezeten door E. Moyson, gehouden.

3 Februari : Met de opbrengst van een bolderprijskamp door een maatschappij op de Blandinusberg werden 825 kg. brood aan noodlijdende arbeiders uitgedeeld.

7 Februari : De lonen van de Gentse fabriekarbeiders zijn heel wat lager dan in Engeland. Ook missen we hier de nodige verenigingen bestemd om de werklieden in geval van werkloosheid of ziekte te helpen. Onze werkende klasse leeft om zo te zeggen bij de dag, houdt niets over voor de slechte dagen en moet bij de minste tegenslag zijn toevlucht zoeken tot de Berg van Barmhartigheid of het Liefdadigheidsbureau. Dit artikel werd door de G. v. Gent overgenomen uit L'Economiste. Persoonlijk betwijfelen we sterk of het voor de meeste gezinnen wel mogelijk was iets over te houden.

10 Februari : Thans doet zich het zonderling verschijnsel voor, dat ruw katoen van Liverpool naar de Verenigde Staten wordt uitgevoerd. De prijzen zijn ontzaglijk gestegen. Speculanten zouden niet minder dan 72 miljoen gulden op 500 000 balen katoen, die in het begin van de oorlog in Engeland voorhanden waren, hebben gewonnen.

Op 9 Februari werd een werkmansmeeting in de Parnassus gehouden, waar besloten werd een petitie aan de koning te zenden om de Gentse werklieden, die deel namen aan de onlusten in 1861, vrij te laten.

Thans verblijven nog dertien veroordeelden in de gevangenis.

Het overbrengen van de proveniersters van de kleine godshuizen naar

STAD GENT.

Medeburgers,

Doizende werklieden zyn thans, in onze stad, aen de uiterste ellende overgeleverd.

Ten einde ter hulp te komen aen dezen grooten tegenspoed waersan zy dagelijks door hunnen stand ooggetuige zyn, hebben de leden van den *Koophandels- en Nyeerheidskring* het voorbeeld gegeven van eene inschryving te openen, aen welke het weldadigheidsbureel zyne medewerking verleent, en uwe magistraten aenzien het als hunnen pligt dezelve uit al hunne magt te ondersteunen.

De opbrengst der inschryving zal geheel en al besteed worden aen de werklieden die van hunne broodwinning beroofd zyn, ten gevolge der stremming in de katoenverheid ontstaan: de gelden zullen worden verdeeld, in gemeenschappelyk overleg met het weldadigheidsbureel, door onze voornaemste nyveraers en koophandelaers, die zelve voor aenzienlyke sommen aen het hoofd der lyst hebben geteekend.

Medeburgers,

Uwe magistraten wakkeren u dringend aen om deel te nemen aen dit edel werk en hebben het vast vertrouwen dat zy u dezen oproep niet vruchteloos zullen hebben toegestuurd: de burgers van Gent, die altyd uitmunten door eene zoo werksame liefdadigheid, zal, in de noodlottige omstandigheden welke wy beleven, aen hare aloude overleveringen niet willen te kort blyven.

Gent, den 28 February 1862.

De Burgemeester,
CH. DE KERCHOVE.

Concitoyens,

Des milliers d'ouvriers sont aujourd'hui, dans notre ville, en proie à une poignante misère.

~~Pour venir en aide à cette grande infortune, dont leur position les~~ rend témoins chaque jour, les membres du *Cercle Commercial et Industriel* ont pris l'initiative d'une souscription à laquelle le bureau de bienfaisance a donné son concours et que vos magistrats regardent comme un devoir de secondar de tous leurs efforts.

Le produit de la souscription sera exclusivement affecté aux ouvriers qui sont privés de travail par suite de la crise survenue dans l'industrie cotonnière: il sera reparti, de concert avec le bureau de bienfaisance, par nos principaux industriels et commercants qui ont commencé par s'inscrire eux-mêmes pour des sommes importantes.

Concitoyens,

Vos magistrats vous exhortent avec instance à vous associer à cette œuvre généreuse, et ils ont la ferme confiance que ce n'est pas en vain qu'ils vous auront adressé cet appel: la bourgeoisie de Gand, qui s'est constamment distinguée par une charité si active, ne voudra pas faillir à cette noble tradition dans les circonstances calamiteuses que nous traversons en ce moment.

Gand, le 28 Février 1862.

Le Bourgmestre,
CH. DE KERCHOVE.

het begijnhof geeft aanleiding tot een scherpe polemiek tussen Le Bien Public en de Beurzencourant enerzijds en Le Journal de Gand en De Stad Gent anderzijds. De Grootjuffrouwen van de beide begijnhoven hebben aan het college een brief gericht, waarin gevraagd wordt de bestaande voorwaarden in de begijnhoven te behouden. Het probleem wordt nog eens uitvoerig behandeld in de gemeenteraad op 10 februari. Na een lange discussie besluit de raad zich te houden aan zijn besluit van 9 juli 1861.

16 Februari : De geldinzameling tijdens de cavalcade ingericht door de Zonder Naam niet zonder Hart op carnaval heeft 4 250,40 fr. opgebracht.

28 Februari : Door de Koophandels- en Nijverheidskring wordt een steunfonds opgericht om de werkloze textielarbeiders te helpen. Burgemeester Ch. de Kerchove doet een oproep dit liefdadig werk te steunen.

Eerst onderzoeken we nu de evolutie van de werkloosheid.

Datum	Aantal volledig werklozen	% werkloze katoenarbeiders
17.2.1862	2050	18,3
17.3	2282	20,4
22.4	2261	22,0 (1)
19.5	3009	29,3
23.6	2976	29,0
21.7	3661	35,7
18.8	3841	37,9
22.9	4177	40,7
20.10	5156	50,3
17.11	5482	53,4
15.12	5288	51,6

(1) : Volgens de gegevens van de tabellen is het aantal werknemers gedaald van 11 157 tot 10 251.

Van af oktober zijn dus de helft van de katoenarbeiders werkloos.

Voor de overige katoenarbeiders is het aantal werkuren per week sterk gedaald.

Sommige kranten delen de werknemers, die nog aan het werk zijn in groepen naar het aantal werkuren per dag. Dit is echter een foutieve voorstelling, omdat sommige fabrieken slechts enkele dagen werken met een normaal aantal werkuren, terwijl andere fabrieken dagelijks werken met een verminderd aantal werkuren. Zo wordt op 18.8.1862 bij Rosseel slechts twee dagen per week gewerkt (tien werkuren) en

bij Speelman ook gedurende twee dagen per week aan dertien werkuren, terwijl bij Lousbergs zes dagen aan 7 3/4 uur gewerkt wordt. Een indeling van de nog aan het werk zijnde arbeiders volgens het aantal werkuren per week is dan ook nauwkeuriger om zich een oordeel te kunnen vormen over de invloed van de crisis op het loon van de arbeiders.

% katoenarbeiders per aantal werkuren per week

	17.2	29.4	18.8	1.12	26.1.63
Volledig werkloos	18,3	22,9	37,9	54,2	58,1
Tot 49 u. per week	—	20,9	29,3	21,7	19,0
Van 50 tot 59 uur	32,8	9,2	5,7	2,6	2,2
Van 60 tot 69 uur	17,8	39,1	8,8	4,3	2,4
Meer dan 69 uur	31,0	7,5	18,3	17,0	18,3
Totaal	99,9	99,9	100,0	99,8	100,0
Aantal gesloten fabrieken	0	5	10	17	18

Een normale werkweek telde 72 werkuren (12 x 6), alhoewel, in enkele fabrieken nog langer werd gewerkt (Fréalles-Manilius : 14 u x 6).

Het gemiddeld weekloon bedroeg voor de spinners 23 fr., wevers : 15 fr., vrouwen : 9,50 fr. tot 10 fr., kinderen : 4,00 fr. We stellen vast, dat in de loop van 1862 het aantal werklozen stijgt en het aantal katoenarbeiders, die nog een volledig loon ontvangen, vermindert.

We mogen het normaal gezamenlijk inkomen van de Gentse katoenarbeiders schatten op ongeveer 120.000 fr. per week. Half februari was dit inkomen vermindert met ongeveer 41 000 fr. per week, einde april wordt dit tekort ongeveer 50 000 fr., half augustus reeds 65 000 fr. en begin december meer dan 70.000 fr.

Natuurlijk is de vermindering van inkomen niet evenredig verspreid over de gezinnen van de katoenbewerker : het hangt af van de gehele of gedeeltelijke werkloosheid en van de samenstelling van het gezin. In het midden van de negentiende eeuw was de kennis van de statistiek nog weinig ontwikkeld : zo komt het, dat slechts tot 26.1.1863 gegevens werden opgetekend in verband met het aantal werkuren en werkdagen van de fabrieken.

Het steunfonds opgericht door de Koophandels- en Nijverheidskring van Gent genoot de grootste sympathie in de stad Gent, in gans het land en zelfs in het buitenland. Bij de oprichting van het fonds schonken zeventien textielabrikanten duizend frank en vier vijfhonderd

SPINDERS EN WEVERS

Welke tot heden getrouw zyt gebleven aan de beide maetschappyen, en u met regt mag roemen nog broeder des krings te zyn, wordt uitdrukkelyk verzogt de vergadering by te woonen die zal plaets hebben, maendag loekomende, om 6 $\frac{1}{2}$ uer 's avonds, in den Estaminet St-Jacobs, Kleine Botermerkt, ten einde over te gaen tot het benoemen eener kommissie samengesteld uit de voorzitters en acht leden gekozen in de beide maetschappyen.

De kommissie zal voor doel hebben, het bedrag en de verdeeling na te zien van het geld voortkomende van eene tombola ingerigt door de vereenigde werkersmaetschappyen van Brussel, ten voordeele hunner noodlydende broeders onzer stad.

De opbrengst der bovengemelde tombola zal ons eerlang toegestuurd worden, dus is het in uwe eigene belangen zoo als in degene onzer maetschappyen, dat wy u dringend verzoeken deel aan deze vergadering te nemen, ten einde gezamenlyk te beramen om gevoegelyk die onderstandmiddelen te benuttigen.

Wy verzoeken u het voorts te zeggen en wy rekenen dus op u allen.

Gent, den 10 april 1862.

De Voorzitters,
J. DERIDDER en F. BILEN.

N. B. - De leden der Weversmaetschappy zyn gehouden, op pene van boete, de drymaendelyke vergadering, die zal gehouden worden op zondag 15 der loopende maend, om 3 ure namiddag, by te woonen.

frank. Begin maart werd op het stadhuis een liefdadige tentoonstelling van kunstvoorwerpen geopend door de graaf van Vlaanderen. Half april besliste de minister van oorlog, dat de militaire muziekkorpsen in hun garnizoenen concerten zullen geven ten voordele van de Gentse werklozen. Een concert gegeven te Florence ten voordele van Gent bracht 548,40 fr. op; generaal Garibaldi schonk honderd frank. Er verscheen een oproep tot steun in de kranten te Amsterdam. Begin mei stelde de paus 10 000 fr. ter beschikking van de bisschop van Gent, die de helft schonk aan de Koophandels- en Nijverheidskring en de andere helft aan het genootschap van Sint-Vincentius, dat ook steun aan werklozen verleende. Nog in mei schonken de arbeiders van Vieille Montagne duizend frank, de werklieden van de smeltovens van Sclessin vijfhonderd frank. De Belgische consul te Amsterdam stortte 3500 fr. Uit Stokholm kwam duizend frank, een volgende storting van de consul te Amsterdam van duizend frank, een vertoning in de Muntchouwborg bracht 1583 fr. op. Begin juni was er reeds in totaal 197 903,03 fr. ingezameld. Een concert te Brussel door de Grote Harmonie met de medewerking van de Gentse Koormaatschappij bracht 9000 fr. op. Uit Den Haag kwamen enkele naamloze giften (telkens 200 gulden). We mogen vermoeden, dat de giften kwamen van prinses Amelie van Saksen-Weimar, die te Gent werd geboren op 14 mei 1830 en in 1853 huwde met prins Hendrik, prins der Nederlanden (1820-1879), derde zoon van koning Willem II. Ook de hertog Bernard van Saksen-Weimar, vader van prinses Amelie, deed verschillende giften. Een concert gegeven door het muziekkorps van de gidsen in de Gentse dierentuin bracht 2935,05 fr. op. Te Spa zong de Koormaatschappij, alsook een groep leerlingen van de stadsschool op de Voormuide en geleid door het schoolhoofd Wiemer. Het feest bracht 3 616 fr. op. Einde september was reeds 347 745,35 fr. ingezameld. Maar begrijpelijker wijze verminderen de inkomsten. In totaal zal 407 094,48 fr worden ontvangen. Door het hulpcomité werden een vijftigtal personen belast met het uitdelen van steun aan de getroffen gezinnen. De gezinnen werden in vier groepen ingedeeld :

- 1° groep : 3 broden van 1,5 kg., 2 kg. rijst en 40 kg. kolen per week
- 2° groep : 4 broden van 1,5 kg., 2 kg. rijst, 40 kg. kolen en 0,75 fr. per week
- 3° groep : 5 broden van 1,5 kg., 2 kg. rijst, 40 kg. kolen en 1,75 fr. per week
- 4° groep : 6 broden van 1,5 kg., 3 kg. rijst, 40 kg. kolen en 3 fr. per week. (Journal de Gand 25.11.1862)

De eerste uitdeling had plaats op 7 maart : 171 families werden gehol-

pen. Op 11 maart zijn er reeds 817 ondersteunde gezinnen, op 15 maart 1600 gezinnen en op 19 maart 2000 gezinnen. Naarmate de werkloosheid uitbreiding neemt, zal het aantal ondersteunde gezinnen nog stijgen. Van nu af gebeurde de hulpverlening wekelijks.

Aantal ondersteunde gezinnen :

26 maart	: 2287	13 augustus	: 3951
9 april	: 2638	4 september	: 3921
23 april	: 2856	25 september	: 3938
7 mei	: 3046	16 oktober	: 3994
28 mei	: 3394	23 oktober	: 4016
18 juni	: 3798	30 oktober	: 4045
3 juli	: 3915		
24 juli	: 3958		

Op 9 mei lezen we in de Gazette van Gent : “Een blad dezer stad heeft berekend, dat er hier tegenwoordig 3000 fabriekarbeiders geheel zonder werk zijn. Het zelfde blad beweert ook, dat de uitgedeelde hulp niet boven de 4,50 fr. per week belooft en dat velen, die dit krijgen een vrouw en 2, 3 of 4 kinderen hebben. Is deze berekening nauwkeurig, dan blijkt dat de Handelskring 13 500 fr. per week nodig heeft of 175 500 fr. per trimester en 702 000 fr. per jaar. Over dergelijke fondsen zal de Handelskring niet beschikken : op 13 augustus wordt de rijst vervangen door aardappelen en dit omdat rijst zes maal duurder is dan aardappelen, op 17 september is er geen wekelijkse uitdeling door gebrek aan fondsen, vanaf 9 oktober worden nog enkel bons voor brood, aardappelen en kolen gegeven. De laatste uitdeling komt op 30 oktober.

Op 15 mei nam de Gazette van Gent de volgende mededeling over uit L'Economiste Belge : “3000 families of 15000 personen moeten gesteund worden door de liefdadigheid. Ongehuwde werklieden worden behoudens zeldzame uitzonderingen niet ondersteund. Een groot aantal van hen werken aan de forten te Antwerpen”.

Nu volgen we de gebeurtenissen verder.

9 Maart : Onze elektrische horloges gaan uitnemend slecht,

15 Maart : Het binnenlands verbruik van de textielnijverheid is toereikend, maar de uitvoer is zeer gering. In de fabrieken is de voorraad sterk toegenomen. De katoenindustrie kent een zware crisis, maar de vlasfabrieken zijn de ganse tijd blijven werken.

19 Maart : Met de opbrengst van een tombola zal Willem Tell duizend broden uitdelen.

23 Maart : Verpachting van barrelen. Op Donderdag 27 maart om 3 uur in de herberg De Zwaan te Lembeke zal overgegaan worden tot de openbare verpachting voor een jaar der zeven barrelen staande op de geconcedeerde steenweg van Evergem naar Watervliet tot aan de Hollandse grens.

26 Maart : De gemeenteraad stelt een bedrag van 60 000 fr. ter beschikking van het college voor ophogingswerken op de Frère-Orbanlaan en voor het overwelven van een deel van de oude Schelde. De gemeenteraad besluit de trekweg, die nog op het einde van de oude Schelde bestond, af te schaffen. De Zottepoort zal worden afgebroken.

Voor de aardewerken op de Frère-Orbanlaan werden twee honderd werklieden, meestal werkloze katoenarbeiders aangeworven. De fabriekarbeiders ontvingen 1,50 fr. per dag, 's morgens een druppel en de dag door een "tisane" om hen te beletten water te drinken.

30 Maart : De heer Antoon Van Eenaeme heeft de laatste hand gelegd aan het beeld, dat het grafmonument van Prudens Van Duyse moet versieren. Dit beeld verbeeldt de genius van de Vlaamse poëzie onder de trekken van een wenende vrouw.

Einde maart werd Julius Vuylsteke secretaris van het Willemsfonds. Dit feit was van grote betekenis voor de evolutie van het Willemsfonds.

11 Mei : De statuten van de Naamloze Spoorwegmaatschappij Brugge-Blankenberge zijn goedgekeurd bij K.B. van 29 april. De werken zullen over kort aanvangen. Al heel vlug zal Blankenberge een grote aantrekkingskracht bezitten voor de Gentenaars. Blankenberge is trouwens de badplaats die het dichtst bij Gent gelegen is.

15 Mei : In de Annonciadenstraat werd een riolering aangelegd. De G. v. G. vraagt de aandacht van het gemeentebestuur voor de voetpaden en wel van af de herberg de Havermaat (bestaat nu nog) tot aan de Twaalfkamerenstraat.

17 Mei : De gemeenteraad keurt het voorstel van de kerkfabriek van Sint-Anna goed, waarbij kunstschilder Canneel, directeur van de academie, belast wordt met de muurschilderingen in de kerk. Het werk zal negen jaar duren en 110 000 fr. kosten. De kerkfabriek komt tussen voor 30 000 fr. voortkomende van een legaat van H. Lammens en een legaat van Lousbergs elk van 15 000 fr. De stad zal jaarlijks een toelage verlenen van 1200 fr.; de overige uitgaven zijn ten laste van de staat.

18 Mei : Het Vlaamsch Verbond met als voorzitter L. de Potter houdt een vergadering in de Café du Nord op de Vrijdagmarkt. De motie enkel te kiezen voor Vlaamsgezinde kandidaten wordt goedgekeurd.

Ruim 400 kiezers zijn lid van deze afdeling van het Vlaamsch Verbond. Enkele dagen later kwam er een mededeling van de liberale afdeling van het Vlaamsch Verbond en ondertekend door H. Van Peene en J. Vuylsteke, waarbij gevraagd wordt trouw te blijven aan de dubbele leuze "Vlaams en liberaal". Kort daarop wordt de algemene afdeling van het Vlaamsch Verbond te Gent ontbonden; wel blijven de onderafdelingen volgens de partijen bestaan.

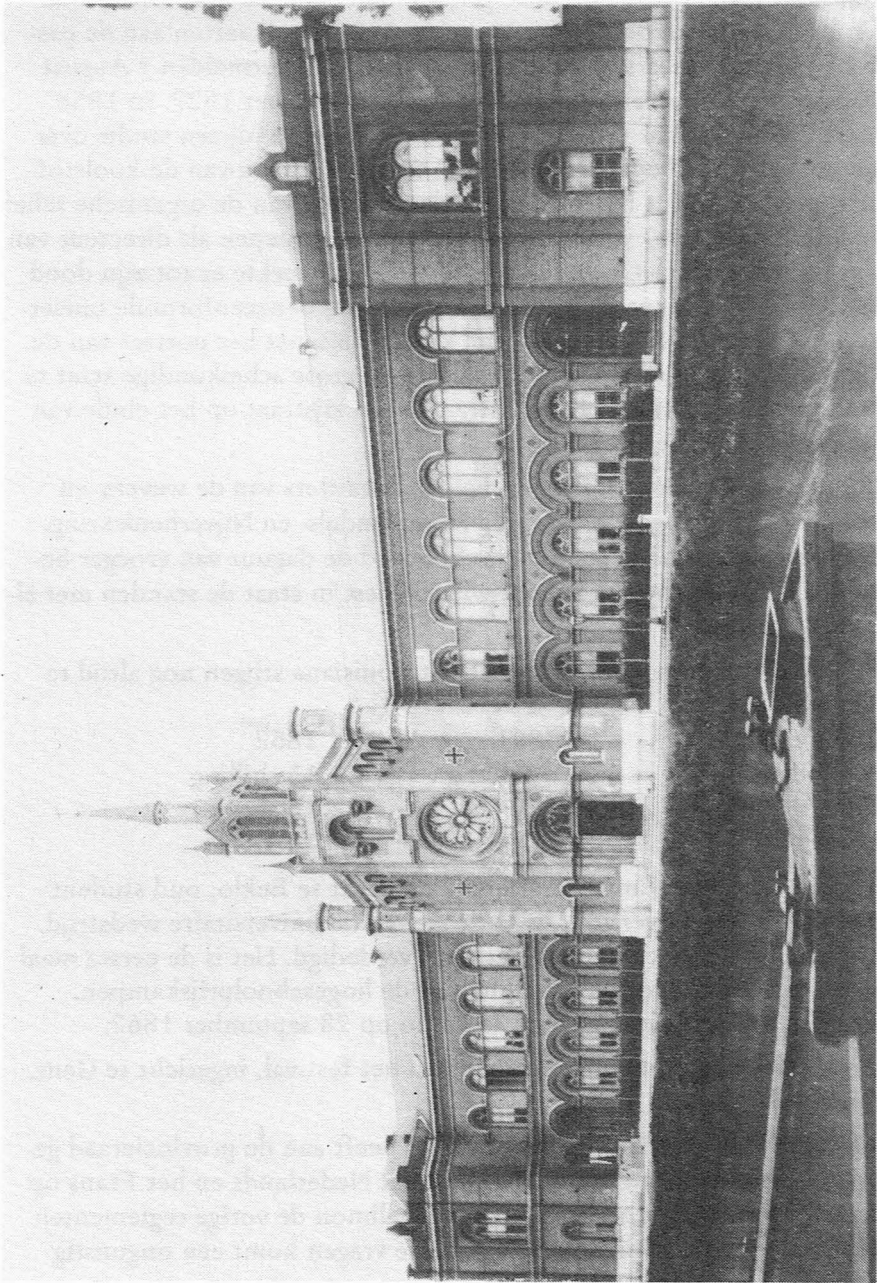
20 Mei : Réouverture du Patijntje. Guinguette admirablement située. Par M. D'Havé, traiteur en poissons et restaurateur.

22 Mei : Volgens schattingen verblijven ongeveer 15 tot 20 duizend Vlamingen te Parijs. Verspreid in de volkrijke wijken van de voorsteden zijn ze blootgesteld aan de talrijke gevaren van de hoofdstad. De afwezigheid van priesters, die hun moedertaal spreken, is een ernstig probleem. De Gentse bisschop heeft met de steun van de kardinaal en van de bisschop van Brugge enkele maanden geleden Het Werk der Vlamingen te Parijs opgericht onder het bestuur van een geestelijke van het bisdom Gent. Op zijn reis naar Rome heeft de Gentse bisschop een bezoek gebracht aan de Vlaamse gemeente te Parijs. (Beurzenccourant). Hoe die aanwezigheid van die talrijke Vlamingen te Parijs te verklaren? Vooreerst: het gebrek aan werk in Vlaanderen deed een groot aantal Vlamingen uitwijken: naar Wallonië en naar Frankrijk (landbouwarbeiders voor de oogst, werklieden voor de nijverheid). Daarnaast trokken een groot aantal naar de Franse hoofdstad om zich in hun beroep te volmaken (o.a. schoenmakers, kleermakers, boekbinders).

2 Juni : Op de Hoogstraat worden voetpaden aangelegd. De aardewerken op het terrein, waar het Lousberggesticht zal gebouwd worden, zijn begonnen.

13 Juni : Men breekt in de Priesterstraat een huis af, dat paalt aan de H. Kerstkerk. Bij aardewerken werden beenderen opgegraven. Vroeger was naast de kerk een kerkhof.

21 Juni : Te Gent overleed de fabrikant Jan Voortman, voorzitter van de Handels- en Nijverheidskring te Gent. Uit de rede uitgesproken op de begrafenis leren we het volgende: In 1764 zond de Oostindische Compagnie van Engeland een petitie naar het parlement met het verzoek om vreemdelingen katoenen weefsels te laten drukken bestemd voor de uitvoer. Een Nederlander Voortman ontving de toelating om calicots te drukken voor het buitenland. Toen aan Voortman de toelating geweigerd werd om ook voor de binnenlandse markt te drukken, week hij uit en vestigde zich te Gent. Hij was de vader van de familie Voortman.

Het Lousberggesticht

27 Juni : Eergisteren had het huwelijk plaats van de heer Kekulé, hoogleraar en juffr. Drory. Bij deze gelegenheid heeft de heer Drory 500 broodkaarten aan de Zonder Naam en 500 broodkaarten aan de pastoor van Sint-Pieters gezonden. Waarom we dit vermelden ? August Kekulé werd geboren te Darmstadt op 7 september 1829. In 1858 werd hij hoogleraar te Gent. In 1865 publiceerde hij een studie over de bouw van de benzeenring (C 6 H 6) : de zeshoek van de koolstofring. Kekulé wordt beschouwd als de schepper van de organische scheikunde. Einde 1867 werd Kekulé naar Bonn geroepen als directeur van het pas opgericht "Chemisches Institut". Hij werkte er tot zijn dood in 1896. In 1965 werd de ontdekking van de benzeenformule universeel herdacht. In België verscheen zegel 1382 met het portret van de Gentse hoogleraar. Het standbeeld van de grote scheikundige staat te Bonn. De Prof. August Kekuléstraat is een zijstraat op het einde van de Zwijnaardesteenweg.

2 Juli : De Ridder en Bilen, de beide voorzitters van de wevers- en spinnersverenigingen, danken de Koophandels- en Nijverheidskring. "De patroons hebben allen menschlievend de daguur van vroeger behouden; zulke schoone handelswijze is best in staat de standen met elkaar te verzoenen".

9 Juli : De prijzen van het katoen uit Louisiana stijgen nog altijd te Liverpool.

Prijs per kg.	1861	1862
Middling	8 shilling	15 shilling
Fair	8 3/4 sh.	16 sh.
Good	9 1/4 sh.	16 1/2 sh.

10 Juli : De Heer Emiel De Clercq, advocaat te Eeklo, oud student van de Gentse universiteit, is laureaat van de universitaire wedstrijd. Hij heeft zijn werk in het Nederlands verdedigd. Het is de eerste maal dat dit gebeurt sinds de instelling van de hogeschoolprijskampen. Emiel De Clercq werd gevierd te Eeklo op 28 september 1862.

33 Muziekmaatschappijen hebben aan het festival, ingericht te Gent, deelgenomen.

11 Juli : "De Taal is gansch het Volk" heeft aan de provincieraad gevraagd de provinciale reglementen in het Nederlands en het Frans op te stellen. Tevens vroeg de Kerchove-Delimon de vorige reglementen te vertalen in het Nederlands. Op beide vragen komt een ongunstig antwoord van de provincieraad.

13 Juli : Openbare Verkoop. Huis met koetspoort en groot gebouw

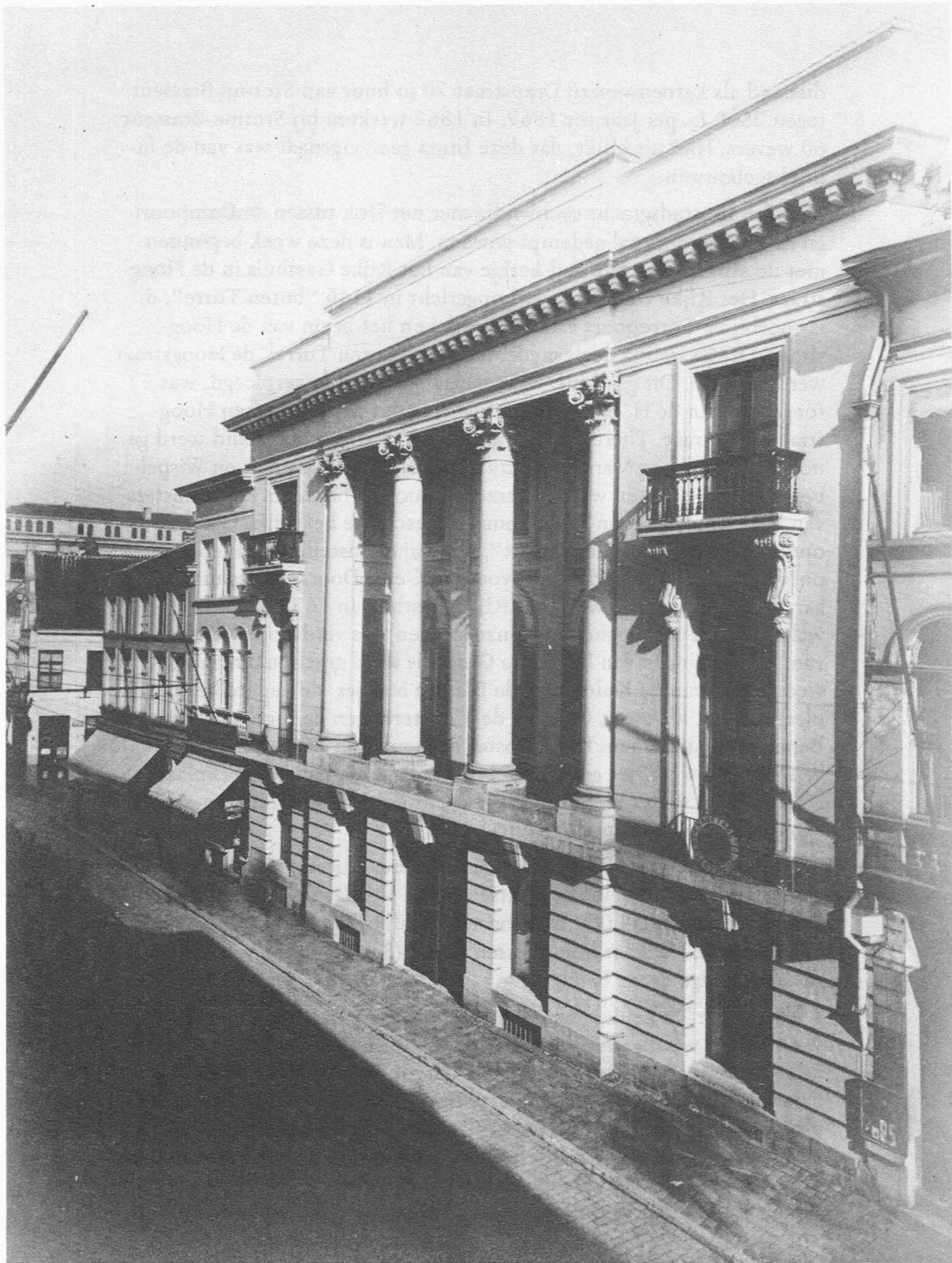
dienend als katoenweverij Drapstraat 20 in huur aan Storme-Brasseur tegen 2500 fr. per jaar tot 1869. In 1862 werkten bij Storme-Brasseur 60 wevers. Hier uit blijkt, dat deze firma geen eigenaar was van de fabrieksgebouwen.

20 Juli : De stadsgracht evenwijdig met het Dok tussen de Dampoort en de Muidepoort zal gedempt worden. Men is deze week begonnen met de afbraak van het oud kerkje van het Rijke Gasthuis in de Hoogstraat. Het Rijke Gasthuis werd opgericht in 1146 "buten Turre", dit is voorbij de Torrepoort aan de Houtlei en het begin van de Hoogstraat. Dr. Gysseling deelt mede, dat met "buten Turre" de Hoogstraat werd bedoeld. Dit gasthuis, waar melaatsen werden verpleegd, was toegewijd aan de H. Maria, met als gevolg dat de wijk tussen Hoogstraat, Holstraat, Theresianenstraat en Akkerstraat Marialand werd genoemd. Thans nog Marialand: straat tussen Rasphuisstraat en Wispelbergstraat. De zieken werden verzorgd door de broeders en de zusters van het Gemene Leven Als inkomsten beschikte het Rijke Gasthuis onder meer over het "lepelrecht", waarbij de instelling een lepel graan ontving van elke zak graan ingevoerd in Gent. Door een besluit van aartshertogin Isabella werd het Rijke Gasthuis in 1623 afgeschaft en wel omdat de melaatsheid uit onze streken was verdwenen. De helft van de bezittingen van het Rijke Gasthuis werd geschonken aan de weeshuizen van de Kuldere en de Blauwe Meisjes; de andere helft bleef aan het klooster, waarvan de kloosterlingen de regel van Sint-Benedictus aannamen. Het klooster herbouwd in 1665 werd afgeschaft in 1794. Nu werd het gebouw gebruikt als liefdadigheidswerkplaats en als school. Later werd het aangekocht door de Predikheren, die er een nieuw klooster oprichtten.

25 Juli : Op 23 juli 1859 had de gemeenteraad besloten een standbeeld van Jacob van Artevelde te plaatsen op de Vrijdagmarkt. De uitgaven zullen bedragen : 38 000 fr. voor het standbeeld en 36 000 fr. voor het voetstuk. De staat komt tussen voor 2/3 van de uitgaven, de stad zal het overige derde betalen.

4 Augustus : Te Leiderstein overleed de hertog Bernard van Saksen-Weimar. Hij werd geboren op 30 mei 1792 te Weimar. In 1815 was hij in Nederlandse dienst kolonel van het regiment Oranje-Nassau en nam hij deel aan de slag van Quatre-Bras en Waterloo. In 1819 was hij provincie-commandant van Oost-Vlaanderen. Hij verbleef te Gent tot 1830 en woonde op de Nederkouter. Zijn jongste dochter huwde met prins Hendrik der Nederlanden.

Enkele honderden werklieden woonden een meeting bij in de herberg

Woning van hertog Bernard van Saksen-Weimar op de Nederkouter.

Sint-Jacobs. Er werd een petitie aan het gemeentebestuur opgesteld, waarin wordt gevraagd werk te verschaffen aan de slachtoffers van de katoencrisis.

9 Augustus : Bij Lippens-Coryn, Mageleinstraat 20 Gent. Hesp en van Westfalen : 2 frank per kg. Op 22 augustus vinden we van dezelfde sla ger een nieuwe aankondiging : "Schoon nieuw spek : 1° soort : 1,30 fr. per kg., 2° soort : 1,20 fr. per kg. Varkensvet : 1,50 fr. per kg. Nieuwe hespen van Westfalen : 1,70 fr. per kg." De prijs van de hesp is dus flink gedaald.

6 September : Tot nu toe werden de lessen aan de academie enkel 's avonds gegeven. De gemeenteraad beslist een dagleergang in tekenen te openen. De overeenkomst met de staat wordt goedgekeurd, waarbij een stuk grond naast het oud kasteel (de huidige Kasteellaan) kosteloos ter beschikking van de staat zal worden gesteld voor de aanleg van een goederenstation voor het lossen van steenkool. Het is het begin van de aanleg van het goederenstation Gent-Oost. De raad keurt ook een lening van een miljoen aan 4 % goed, waarvan de opbrengst moet dienen voor het financieren van openbare werken. De afschrijving wordt gespreid over zeventig jaar, dus tot in 1932. Een reeks woningen in het Groot Begijnhof langs de Elisabethgracht zal ter beschikking van de proveniersters worden gesteld. Vandaar de straatnaam Provenierstersstraat.

15 September : De Franse postzegels zijn voortaan gescheiden door lijnen met gaatjes, zodat men geen schaar meer moet hebben om ze te scheiden. Het betreft hier de mooie zegels met de beeltenis van Napoléon III. In ons land zullen de eerste getande zegels verschijnen begin 1863 met de beeltenis van Leopold I.

25 September : Een aantal wevers en spinners zijn vertrokken naar Rijn en omgeving. Sedert 1 juli bedraagt het aantal uitwijkelingen ongeveer 600. Volgens de officiële gegevens waren er in 1862 3573 personen, die de stad verlieten. Vermoedelijk waren er wel meer, maar een aantal verwaarloosden de politie te verwittigen. Toch waren er in 1862 ook nog 3699 inwijkelingen.

2 October : Vandaag is het nieuw werkhuis van de heer Carels op het dok ingehuldigd. Vroeger waren de werkhuisen Carels op het Groot Meerhem.

12 October : De fabriekwerkersgenootschappen hebben aan het gemeentebestuur een smeekschrift, ondertekend door Bilen en De Ridder gezonden, waarin gewezen wordt op de ongelukkige toestand van

de werklozen nu de middelen van de Koophandels- en Nijverheidskring zijn uitgeput. Er wordt gevraagd bij de regering aan te dringen om openbare werken uit te voeren.

16 October : Bijna al de meubels van de oude Sint-Annakerk zijn naar de nieuwe kerk overgebracht. Op zondag 26 oktober zal de kerk worden gewijd. Volgens gegevens uit Nederland zou het orgel van de oude Sint-Annakerk zich thans bevinden in het kerkje van de gemeente te Noordgouwe op Schouwen (Zeeland).

27 October : L'événement de la semaine a été la hausse considérable des actions de la Lys, que nous avons laissées à 1575 fr. et que nous retrouvons à 1800 fr. demandées. Cette progression rapide se justifie parfaitement par la situation financière et industrielle de ce magnifique établissement linier. (Journal de Gand) Door de crisis in de katoenindustrie was het een gunstige periode voor de vlasnijverheid. Sommige katoenweverijen fabriceerden gemengde weefsels : half katoen, half vlas of half katoen, half wol.

3 November : De gemeenteraad keurt de verkoop door het bestuur der Burgerlijke godshuizen van het Klein Begijnhof aan de hertog van Arenberg voor de som van 700 000 fr., goed. Alzo werd het Klein Begijnhof gered. Het O.L.V. Begijnhof ter Hoye werd opgericht door gravin Johanna van Constantinopel in 1234.

7 November : Te Gent overleed Hector Van Wittenberghe, ontvanger van de Burgerlijke Godshuizen. Bij testament schonk hij gans zijn fortuin aan het Bestuur van de Burgerlijke Godshuizen. In 1864 werden twee straten aan het Groot Begijnhof aangelegd : een straat werd Van Wittenberghestraat genoemd, de andere straat werd de Verspeyenstraat. Verspeyen overleed in 1837 en had zijn gans bezit geschonken aan het bestuur van de Burgerlijke Godshuizen te Gent.

11 November : De nieuwe maatschappij "De Katholieke Kring" (le Cercle catholique) werd in het voormalig hotel De Roode Hoed plechtig geïnstalleerd. Volgens Le Bien Public van 11.11.1862 waren al de maatschappelijke standen aanwezig. Le Bien Public vernoemt de aristocratie, de magistratuur, de balie, de financiële en de industriële wereld. Voorzitter is Van der Bruggen - de Nayer, ondervoorzitter Victor Cooreman. "Le Cercle catholique" is de aanloop voor de vorming van een werkelijke katholieke politieke partij te Gent.

16 November : De wedden van de postboden, die nu van 600 fr. tot 750 fr. bedragen, worden verhoogd tot 750 fr. - 900 fr.

23 November : Beeldhouwer Antoon Van Eenaeme heeft een reusach-

tig standbeeld van de H. Carolus Borromeus gemaakt om het altaar in de kapel van het bisschoppelijk seminarie te versieren.

25 November : De gemeenteraad heeft de verkoop van het gewezen Alexianenklooster door de Burgerlijke Godshuizen voor de som van 107 625 fr. (67 100 fr. voor de grond en 40 525 fr. voor de gebouwen) aan Piers de Raveschoot goedgekeurd. Wat later zullen de Broeders van de Christelijke Scholen er het Sint-Amandusinstituut oprichten.

Vanaf 1 januari 1863 zal een gemeentelijke belasting van 1 % op het kadastraal inkomen worden geheven dienstig omde interest en de aflossing van de lening van een miljoen te betalen.

29 November : Het genootschap Sint-Vincentius à Paulo heeft sedert het begin van de katoencrisis zeshonderd behoeftige families met een wekelijkse onderstand geholpen en daarvoor een som van 40 000 fr. besteed.

De dagorde van de gemeenteraad is zeer belangrijk. De eerste tekenen van de crisis waren merkbaar einde 1861. Bij gebrek aan middelen heeft de Handels- en Nijverheidskring zijn steunactie moeten staken. Thans moet het gemeentebestuur helpen. Er zijn twee mogelijkheden : steun verlenen door aalmoezen uit te delen - volgens de gemeenteraad is deze methode onterend - of nog werk verschaffen. Reeds op 26 maart besloot de gemeenteraad aardewerken aan de Frère-Orbanlaan te laten uitvoeren. Thans keurt de gemeenteraad het plan van een reeks nieuwe openbare werken goed. De gracht van de Dampoort tot de Sassepoort gegraven in 1828 voor de dienst van de octrooirechten zal gedempt worden. Hiervoor zijn 64 000 m³ aarde nodig.

Tussen de Kortrijkse Poort en Einde Were aan de Nieuwe Wandeling loopt een gracht, die gegraven werd rond 1578. Deze gracht zal worden gedempt en vervangen door een weg 1847 m. lang en 45 m. breed. Hiervoor heeft men 225 308 m³ aarde nodig. Het terrein heeft een oppervlakte van 83 048 m², waarvan 36 289 m² behoren aan het bestuur van de Burgerlijke Godshuizen, 21 224 m² aan de stad en het overige deel aan zeven eigenaars. De Burgerlijke Godshuizen zullen de grond kosteloos afstaan aan de stad als vergoeding voor de meerwaarde van de overige gronden als gevolg van de nieuwe laan. De nieuwe laan werd Godshuizenlaan genoemd; thans werd de laan in drie stukken verdeeld : Einde Were, Martelaarslaan en Godshuizenlaan. De aarde nodig voor het dempen van de grachten zal geleverd worden door een aannemer, die voor de staat verbredingswerken uitvoert aan de Brugse vaart.

6 December : Te Gent overleed de kunstenaar Felix Devigne.

10 December : De katoenoogst zal ongeveer een derde van de oogst van 1860 bedragen, dit als gevolg van de Secessieoorlog. Als gevolg hiervan blijven de prijzen van het vlas en van de garens hoog.

20 December : Aan de dempingswerken tussen de Antwerpse poort en de Sassepoort werken ongeveer 200 werklieden. Het werk begint om zeven uur met een naamafroeping. 's Morgens krijgt elke werkman een glaasje genever. 's Middags is er een uur rust. Het werk eindigt om zes uur met een nieuwe naamafroeping en nu ook krijgen de werklieden een borrel.

Op 20 december werd de aanbesteding van het Verbindingskanaal goedgekeurd voor 347 500 fr. Het kanaal zal aan de oppervlakte 38 meter breed zijn en op de bodem 12 meter; de trekweg langs beide zijde heeft een breedte van twaalf meter. Dit werk werd uitgevoerd door de staat.

28 December : "De bedekte en ongekende armoede te Gent is verschrikkelijk. Wat kan een gezin met vader, moeder en vijf kinderen doen met elke vijftien dagen een frank, een broodkaartje en een kaartje voor steenkolen ? Dergelijke gevallen zijn zeer talrijk." (Gazette van Gent)

28 December : Te Gent overleed prof. Hendrik Moke. Henri Moke werd geboren te Le Havre in 1803. Hij studeerde aan het college Louis le Grand te Parijs en was nauwelijks twintig jaar toen hij aangesteld werd als leraar van de rhetorica aan het atheneum te Brugge. Zijn vader had zich intussen als particulier schoolmeester te Gent gevestigd; daarna was zijn vader studieprefect van het stedelijk college te Aalst. In 1836 wordt Moke leraar aan het stedelijk atheneum te Gent en in 1837 is hij studierector van deze instelling. Nog hetzelfde jaar wordt hij ook buitengewoon hoogleraar aan de Gentse universiteit en wordt belast met de cursussen Franse literatuur, Latijnse literatuur, oude en moderne geschiedenis. Moke was tevens een romanschrijver en geschiedkundige. Wij zijn in de tijd van het ontwakend nationaliteitsgevoel. Onder de werken van Moke vermelden we "Les gueux de mer ou la Belgique sous le duc d'Albe" (1827) en "Philippine de Flandre ou Les prisonniers du Louvre" (1830) Met deze werken poogt Moke de nationale fierheid, het voornaamste element van de vaderlandsliefde, te ontwikkelen. Andere werken van prof. Moke waren : Histoire de Belgique (1839), Biographie de Jacques Artevelde (1841), Histoire de la littérature française (1844).

Moke was ook een graag gehoord voordrachthouder, die talrijke lezingen hield in Le Cercle Littéraire te Gent. Reeds vroeger werd de naam Moke in G.T. vermeld : Moke was beslist een zeer voorname figuur in

de studiegroep Huet; de vergaderingen van deze groep werden een tijd ten huize van Moke gehouden. (zie : La Société Huet door E.C. Coppens in Handelingen Maatschappij Geschiedenis en Oudheidkunde 1972).

In 1862 was het leven vrij duur.

Broodprijzen	per kg : (in centimes)						
	5.1	16.2	30.3	18.5	27.7	14.9	16.11
Gebuild	42	40	40	38	42	38	35
Ongebuid	34	33	33	32	34	31	29
Rogge	23	22	24	22	23	20	19

1862 was een jaar van bittere armoede en ellende. Door het Liefdadigheidsbureau werden 4132 gezinnen tellende 10 349 personen gans het jaar en dan nog 811 gezinnen tijdelijk gesteund. Bovendien werden nog 1614 gezinnen van werkloze arbeiders met 7775 personen geholpen. In totaal werden 225 985,13 fr. in geld en natura uitgedeeld.

En terwijl in de Verenigde Staten de burgeroorlog verder woedt, wordt Otto von Bismarck ministerpresident en minister van Buitenlandse Zaken in Pruisen. Flaubert schrijft zijn "Salambo" en Victor Hugo "Les Misérables". In Frankrijk worden Aristide Briand en Claude Debussy geboren. In Gent ziet Maurice Maeterlinck - de toekomstige Nobelprijswinnaar - het licht. In Engeland wordt de Engelse Voetbalbond opgericht.

M. STEELS

NOOT

Voor de geschiedenis van de Secessie-oorlog kunnen we het onlangs verschenen boek "La guerre de Sécession des Etats-Unis 1861-1865" door Henri Bernard aanbevelen (Uitgave : P. de Meyere, Brussel).

Karnaval van 1862

KAVALKADE INGERIGT DOOR DEN KRING DER
ZONDER NAEM NIET ZONDER HERT

HET

GENTSCH BIER.

LA BIÈRE, door CLESSE

Gentschen uitzet,
Ge doet ons goed (bis)
Al is dag' ook al somwylen wat uitzet.
Gentschen uitzet,
Ge doet ons goed,
Gy giet de kracht en de vreugd in 't gemoed.

I.

Een waelsche zoon, Toon Clesse, heeft u bezongen;
Meester in 't vak, maer zyn gedicht is fransch.
Hy houdt van 't bier, hy is een goede jongen;
Rymen lyck hy, daertoe zie ik geen kans.
Gentschen uitzet enz.

II.

Maer toch my dunkt dat 't vlaemsche bier, zoo helder,
Ook in het vlaemsch een lofzang hebben moet.
Frisch en gezond komt d'uitzet uit den kelder;
Zyn witte kraeg staet hem uitnemend goed.
Gentschen uitzet enz.

III.

Eens, tot zyn schand, heeft men hem willen yken,
Maer geen vlaemsch bier en past de slavenband.
Hy wilde niet met looden letters pryken;
Hy schuimt nu vry in 't vrye Vlaenderenland.
Gentschen uitzet enz.

IV.

't Kost voor een pint niet meerder dan zes centen
En 't bier is kloek, als men het wys geniet,
Dat men het volk dit goed wist inteprenten,
Dan had 't kort nat zooveel verdwaelden niet.
Gentschen uitzet enz.

V.

Lyck Clesse het zei, het bier gaf aen ons vaedren
Moed in en kracht in vrêe en in gevecht,
't Bloed vloeide hun onstuimig wild in d'aedren,
Ze waren vry of stierven voor hun regt.

Gentschen uitzet enz.

VI.

Och arme mensch ! och ! mogt het eens gebeuren
Dat g'elken dag een lekker pintjen hadt;
Dan zoudt ge nooit verkwynen en vertreuren,
En 't waer' een' eer voor onze gentsche stad !

Gentschen uitzet enz.

N. Destanberg

Gent, february 1862.
